

Fylkes
Wolde

Første kvinne som fangstmann på Svalbard



Wanny Woldstad: Første kvinne som fangstmann på Svalbard. Forlagt av Johan Grundt Tanum.

Det lyder som en selvmot-sigelse dette med første kvinne som fangstmann, men Helge Ingstad stadfester i et forord til boken at forfatterinnen er en av de meget få kvinner som har trengt inn på enemerker som har vært mannens siden steinalder-tiden.

Det er et meget spennende liv fru Woldstad beretter om. Spennende i kampen med en ugjestmild natur, hav i storm og isgang, breer med blankis eller lumske sprekker, nervepirrende jakter på isbjørn. Alltid tar hun sin tårn i fangstmannens slitsomme tilværelse. Hun har ført dagbok, så beretningen er autentisk nok. Den som leser boken, blir slått av hvor annerledes en kvinne reagerer overfor dyr, natur og mennesker — en fangstmann ville neppe skrive slik om Svalbards blomsterprakt og dyreverden. Kvinnen ser de tusen detaljer og hefter dem sammen til et levende bilde av livet på Svalbard, slitsomt, farlig og eventyrlig under forhold

der en bare har seg selv å stole på.

Men også en munter, glad og humoristisk husmor titter fram av boken med beretninger om hvordan det er å føre husholdning i en primitiv fangsthytte inne i ødemarken. Det skal fantasi til å lage en festlig julaften under slike forhold, og det skal et følsomt sinn til å plante den siste poteten i en tom hermetikkboks for å få en «blomst» i vinduet.

Fru Woldstads både spennende, lune og menneskelige bok er illustrert med en rekke fotografier fra hennes fangstferder.

Norges første kvinnelige fangstmann og drosje- sjåfør *Pusler med bok og er husmor- vikar*

Av VG's
medarbeider
Kare Kleivan

TROMSØ. — A
treffe overvint-
rere og fangst-
folk i Tromsø er

en ganske dagligdags hendelse. Det er heller ingen sjeldnhet å treffe kvinner som har overvintret på Svalbard, vanligvis sammen med sine menn. Sjeldnere er det en treffer kvinner som selv har drevet fangst. Wanny Woldstad er en slik kvinne. Det er ikke lett å forstå det. Hun er liten og vever som en småpike, og fangstlivet krever vanligvis sterke karer som både kan tåle ensomhet og umenneskelige strabaser i de lange mørke vintermånedene med bare polarstormene, nordlyset og isbjørn som omgang. Wanny Woldstads innsats som fangstmann (uttrykket er jo galt i forbindelse med henne) var ikke noe som bare skjedde en enkelt vinter og så ferdig med det. Nei, hun overvintret fem år på rad, bare hver sommer var hun på en åtte dagers tur til Tromsø for å selge fangsten og kjøpe inn ny utrustning. Wanny Woldstad var forresten den første norske kvinne som lå på selvstendig fangst på Svalbard, hun hadde hytten og fangstområdet sitt i Hornsund.

— De var ikke alene, vel?

— Nei, vi var gjerne to-tre som lå på samme hytte. Jeg hadde bl. a. guttene mine med, Alf som er politimann på Lillestrøm, var 15 år og Bjørvik som er lærer i Nordreisa, var 17 år. De drev egen fangst på sitt eget område. Den ene var der oppe to år og den andre tre år.



Det var fra 1932 til 1937 fru Woldstad drev fangst. Etterpå oppholdt hun seg en tid i Norge og forberedte overvintring på Grønland, men så brøt krigen ut og kullkastet alle planer. Under krigen måtte hundene avlives og ammunisjonen tilintetgjøres. Etterpå var alt blitt så dyrt at det var nesten uråd å komme avsted. Fru Woldstad lengter fremdeles etter isen og hun håper å komme en tur dit opp, om ikke akkurat for å drive fangst, så for å se de gamle jaktmarkene på ny.

Men det er ikke bare som fangstmann at fru Woldstad har vist seg som pioner. Hun var

landets første kvinnelige drosjesjåfør, og visstnok lenge landets eneste kvinne som drev offentlig personbefordring. Det var i 1925 hun skaffet seg en drosje. De husker disse høye firkantede vognene som var nokså åpne og som prustet og stønnet noe aldeles forskrekkelig. I sju år var hun å se på holdeplassen, iført brun fløyelsuniform og lærleggings.

Til å begynne med var folk svært skeptiske når en kvinne satt ved rattet, men etter hvert snudde stemningen seg slik at folk foretrakk henne, kanskje fordi de trodde at en kvinne kjørte tryggere. Det ble slik at

folk som ellers aldri hadde tort sitte i en drosje, kom til fru Woldstad. Som den kvinne hun er fant hun også på å pynte bilen ekstra pent når det var bryllupskjøring, og det var fin reklame. Særlig var alle brudene interessert i hennes bil. Fru Woldstad merket snart at det ville være nyttig å installere varmeapparat i vognen og lot handling følge tanke. Så avvertte hun: Bedre kan ingen fare enn i Wanny Woldstads oppvarmede bil. Tiltaket slo godt an og økte antallet turer, samtidig som det ga Tromsøs revyviseforfattere kjærkomment stoff til å more seg over. Men det tok ikke fru Woldstad høytidelig.

I dag arbeider fru Woldstad som husmorvikar på Finnsnes og hun har nettopp deltatt i en større husmorvikarkonferanse, like aktiv og virkelysten som da hun kjørte drosje eller fanget bjørn.

— Skal De ikke skrive ned noen av Deres opplevelser og la oss få dem i bokform?

— Tja, trekker hun på det. Jeg har puslet litt med å skrive en bok, og med tiden blir det kanskje noe av det også. De vet vi hadde jo mange både morsomme, farlige og spennende opplevelser der oppe. Og litt av hvert kan det jo være å minnes fra drosjekjøringen også. Det var forresten den som ga meg ideen til å dra på overvintring. Jeg hørte så mye om Svalbard av alle de fangstfolkene jeg kjørte at jeg til sist ikke kunne la være. Jeg måtte opp i isen, og det har jeg ikke angret på.

Husmorvikar og forfatterinne



Selvfølgelig er det interessant å være husmorvikar, — ellers hadde jeg sluttet med det for lenge siden. — Det er forfatterinnen Wanny Woldstad som hadde så stor suksess før jul med boken om sine opplevelser som den første fangstkvinnen på Spitsbergen som sier dette i en prat med «Tromsø».

Som regel må man ta fatt i hjem hvor husmoren er satt utenfor på grunn av sykdom og hvor mann en gjerne er på sørasild eller fiske andre steder langt fra hjemmet.

Husmorvikaren har fingrene mer enn fulle med å få hjemmet i orden og være både mor og far for barna.

Det blir derfor mye tungarbeld i de inntil tre ukene husmorvikaren er på samme sted, og det står nok ikke til ånekte for at det er mangel på husmorvikarer, — særlig på landsbygda. Søknaden til kursene er ikke særliggod, og det ser ut til at også de unge som er gått inn for dette yrket flykter fra landsbygda og inn til byene så fort de kan.

Jeg har inntrykk av at det først og fremst er fjøsarbeidet de unge ikke vil ha noe med, sier fru Woldstad.

I hele den folkerike og vidstrakte Lenvik kommune er det bare en eneste husmorvikar for

tiden, — de siste 2-3 månedene har det ikke vært noen for fru Woldstad har vært syk.

En blir nok temmelig hjemløs og kanskje litt rotløs også som husmorvikar. Det har sine skyggesider å flakke slik fra sted til sted. Men sannelig er det godt at en ikke blir så lenge på noe sted at en blir så glad i barna at en nesten må rive hjertet ut av brystet på seg når en må dra videre, legger hun til.

Sannelig er det litt av hvert av arbeide en husmorvikar kommer borti også. Fru Woldstad har tilmed et par ganger måttet ta fatt som jordmor også på kort varsel.

I de 6årene hun har arbeidet i Lenvik har hun tatt hånd om i alt 60 hjem med omlag rundt om 100 unger.

En månedes tid før jul gled hun og gikk overende på slette gulvet, — og traff en bøttekant med den følge av 5-6 ribben knakk tvers av. Tre uker senere fikk hun så lungebetennelse og dermed noen uker på sykehuset.

Fru Woldstad er forøvrig alle rede gått i gang med forarbeidet til en ny bok, — Også den skal handle om livet som fangst kvinne og husmor i overvintningshyttene på Spitsbergen. Det er stoff nok, sier hun.

